

Beleidsplan 'Uitbreiding van de Wmo'

Iedereen telt mee, iedereen doet mee en iedereen draagt bij



Vastgesteld tijdens raadsavond 9 – 10 september 2014

Inhoudsopgave

Beleidsplan ‘Uitbreiding van de Wmo’	1
Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1 Inleiding	4
Het sociale domein in beweging	4
Transformatie	4
Rol gemeenteraad	4
Leeswijzer	5
2 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.....	6
2.1 Nieuwe taken.....	6
2.2 Centrumgemeente Eindhoven	8
2.3 Kwetsbare doelgroep.....	8
3 Beleidskader.....	10
3.1 Kaders maatschappelijke participatie 2012-2015.....	10
3.2 Coalitieprogramma 2014-2018	11
3.3 Uitgangspunten transitie AWBZ/Wmo	11
4 Voorbereidingen 2014.....	15
4.1 Inkoop en contracteren van nieuwe taken.....	15
4.2 Model voor toegang en toewijzing.....	16
4.3 Cliëntondersteuning.....	17
4.4 Cliëntparticipatie	18
4.5 Communicatie.....	19
4.6 Samenwerking en verbinding.....	19
5 Financiën	21
5.1 Budget.....	21
5.2 Controle en beheersing	21
5.3 Risico's	22
5.4 Monitoring en sturing	22
6 Transformatie 2015.....	23

Samenvatting

Vanaf 1 januari 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor de uitbreiding van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit betekent nieuwe taken als het bieden van begeleiding (inclusief vervoer), beschermd wonen en maatschappelijke opvang, met nieuwe budgetten waarop het rijk kortingen toepast. Nog meer dan de Wmo van 2007 staat de Wmo 2015 in het teken van het benutten van de eigen kracht van inwoners en van de samenleving als geheel.

In 2014 hebben we ons gericht op het 'technische' regelwerk om op 1 januari 2015 klaar te zijn voor het uitvoeren van de nieuwe taken. We zijn begonnen met het analyseren van de nieuwe opgave en het in kaart brengen van de nieuwe doelgroep die zich tot de gemeente zal wenden. Ook het verkrijgen van inzicht in de financiële kaders en risico's hoorde hierbij. Daarna is onze inzet uitgegaan naar het inkopen en contracteren van begeleiding, en het bepalen van een model voor de toegang tot en toewijzing van maatschappelijke ondersteuning én jeugdhulp.

De gemeenteraad is wettelijk verplicht periodiek een beleidsplan over maatschappelijke ondersteuning vast te stellen. In dit beleidsplan 'Uitbreiding van de Wmo' wordt het beleidskader uiteengezet, opgebouwd langs de bestaande kaders die nog steeds voldoen en aangevuld met uitgangspunten specifiek voor de Wmo. Voor wat betreft de bestaande kaders worden de kaders bedoeld van maatschappelijke participatie 2012-2015 en de relevante uitgangspunten van het coalitieprogramma 2014-2018.

Gaandeweg de transformatiefase, met als vertrekpunt 'beter passend, voor minder', zal blijken in hoeverre het beleidskader van dit beleidsplan voldoet en passend is; voor de gemeenteraad om beleidsinhoudelijk en financieel te controleren, en voor het college om de Wmo uit te voeren.

1 Inleiding

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 is een feit. Op 8 juli 2014 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de nieuwe Wmo. Deze wet treedt in werking op 1 januari 2015 en vervangt de 'oude' Wmo van 2007.

Gemeenten worden op grond van de Wmo verantwoordelijk voor alle inwoners die zelfstandig wonen en die door zeer uiteenlopende beperkingen ondersteuning nodig hebben om voor zichzelf te kunnen zorgen en om te kunnen participeren. Sinds de Wmo van 2007 ondersteunen we kwetsbare inwoners met hulp bij het huishouden, het aanpassen van hun woningen, met vervoersvoorzieningen en rolstoelen. Vanaf 2015 komen daar de volgende taken bij: het bieden van begeleiding (inclusief vervoer), beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Het sociale domein in beweging

Het feit dat de Wmo vernieuwd wordt en de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) komt te vervallen, staat niet op zichzelf. De context is breder. Het kabinet wil de kwaliteit en betaalbaarheid van het hele Nederlandse zorgstelsel voor iedereen en voor volgende generaties beschikbaar en toegankelijk houden. Volgens het regeerakkoord staan gemeenten dicht bij de behoeften van inwoners en bij de mogelijkheden van buurten en wijken, waardoor gemeenten beter en met meer maatwerk kunnen inspelen op vragen van inwoners. Het sociale domein beweegt niet alleen door de transitie AWBZ/Wmo, maar hangt samen met veranderingen die te maken hebben met de Jeugdwet, de invoering van Passend Onderwijs, de Zorgverzekeringswet, de Wet langdurige zorg en de Participatiewet.

Transformatie

De nieuwe gemeentelijke taken op het sociale domein zijn omvangrijk en in korte tijd moet veel georganiseerd worden. Het implementeren van het nieuwe Wmo-takenpakket is daarom vooral veel 'technisch' regelwerk om op 1 januari 2015 klaar te zijn. Dit heeft nu prioriteit. Daarnaast moeten we aan de slag met een transformatie-opgave vanwege de korting op het Wmo-budget voor bestaande en nieuwe taken, dat door het rijk naar het sociale domein van de gemeenten overgeheveld wordt.

Omdat we in Veldhoven voor kwaliteit gaan en het sociale vangnet voor kwetsbare inwoners willen behouden, gaan we voortdurend in gesprek met inwoners, mantelzorgers, vrijwilligersorganisaties/verenigingsleven, professionele welzijn- en zorgaanbieders en het bedrijfsleven. Er is dan ruimte om met elkaar in gesprek te gaan over nieuwe verhoudingen en om afspraken te maken over andere werkwijzen, uitgaande van de eigen kracht van inwoners, van de samenleving als geheel en van een overheid die kan en durft los te laten. Hiermee sluiten we aan bij de landelijke politiek-maatschappelijke lijn om zolang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen en meer uit te gaan van wat inwoners wél kunnen en hun eigen verantwoordelijkheid zoveel mogelijk voor zichzelf en voor hun omgeving te benutten.

Rol gemeenteraad

De Wmo bepaalt dat de gemeenteraad periodiek een beleidsplan moet vaststellen, ter uitvoering van het college, en voor het eerst vóór 1 november 2014. We hebben bewust niet gekozen voor het definiëren van een afgebakende periode waarop dit beleidsplan betrekking heeft. Gaandeweg de transformatiefase zal blijken in hoeverre dit beleidskader voldoet en passend is, en of een volledig integraal beleidskader voor ondersteuning (Wmo), jeugd (Jeugdwet) en werk (Participatiewet) noodzakelijk is.

Verder geeft de wet aan dat de gemeenten lokale beleidsvrijheid hebben, maar omdat het 'wat' in de wet duidelijk omschreven wordt, is de kaderstellende rol van de gemeenteraad beperkt. Het beleidsplan dient daarom de volgende doelen:

- Het toetsen en aanvullen van bestaande beleidskaders, voor zowel de transitie als voor de transformatie;
- Het schetsen van de huidige stand van zaken en de voortgang van de transitie Awbz/Wmo;
- Inzicht geven in de financiële kaders (budget, risico en beheersmaatregelen);
- Het scheppen van een kader voor het opstellen van de verordening.

Het is eveneens een bevoegdheid van de gemeenteraad om de Wmo-verordening 2015 vast te stellen, ook voor het eerst vóór 1 november 2014. De verordening is een gemeentelijk instrument waarin de algemene aanpak en werkwijze worden vastgelegd, zodat inwoners weten wat ze van de gemeente kunnen verwachten op het vlak van maatschappelijke ondersteuning.

Leeswijzer

We beginnen met een uitleg over de nieuwe taken waarmee de Wmo wordt uitgebreid, de rol van centrumgemeente Eindhoven bij twee van deze nieuwe taken, en een beschrijving van de kwetsbaarheid van de doelgroep die zich vanaf 2015 tot de gemeente zal wenden (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 benoemen we de beleidskaders die voor deze transitie (nog steeds) relevant zijn. In het volgende hoofdstuk beschrijven we welke voorbereidingen in 2014 getroffen zijn om op 1 januari de wettelijke taken uit te kunnen voeren (hoofdstuk 4). Daarna zetten we de financiële aspecten van de transitie AWBZ/Wmo, inclusief de controlerende rol die de gemeenteraad hierbij heeft, uiteen (hoofdstuk 5). In het laatste hoofdstuk wordt het vervolg geschetst aan de hand van de ontwikkelagenda voor de transformatiefase vanaf 2015 (hoofdstuk 6).

2 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

Gemeenten krijgen in de nieuwe Wmo een bredere verantwoordelijkheid voor de deelname van inwoners met een beperking of psychische problemen aan de maatschappij (participatie). Voorwaarde daarvoor is dat inwoners in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden (zelfredzaamheid). Inwoners die tot 1 januari 2015 voor hun begeleiding, gericht op bevordering, behoud of compensatie van hun zelfredzaamheid, een beroep kunnen doen op de AWBZ, kunnen zich na de inwerkingtreding van de Wmo 2015 tot de gemeente wenden.

De verplichting voor gemeenten om maatwerk te leveren is in de nieuwe wet ruimer geformuleerd dan de compensatieplicht in de huidige Wmo. Dit geeft de gemeente de mogelijkheid om de benodigde ondersteuning in een samenhangend arrangement aan te bieden. Zo'n arrangement wordt opgebouwd vanuit de inzet van eigen kracht, gebruikelijke hulp, mantelzorg of algemene voorzieningen die vrij toegankelijk zijn. Als dit arrangement onvoldoende ondersteunt, of de kans op overbelasting van de mantelzorg wordt te groot, dan komt de inzet van een aanvullende maatwerkvoorziening in beeld die samenhangt met de andere onderdelen van het arrangement.

In Veldhoven gaan we de vraag naar ondersteuning bij zelfredzaamheid en participatie – net zoals we al gewend zijn te doen bij de huidige Wmo-taken – zoveel mogelijk oplossen met de inzet van algemene voorzieningen en met maatwerkvoorzieningen waar dat echt nodig is of niet anders kan. Medewerkers van de gemeente gaan hiervoor op huisbezoek. Zij gaan in gesprek met inwoners, hun wettelijke vertegenwoordigers en/of direct betrokkenen zoals de partner, kinderen en andere mantelzorgers. Aan de keukentafel vindt de vraagverheldering plaats en wordt samen gezocht naar een passende oplossing. De ondersteuning die uiteindelijk aan inwoners met een ondersteuningsbehoefte wordt geboden, moet zo goed mogelijk afgestemd zijn met eventuele dienstverlening op het gebied van zorg, jeugdhulp, onderwijs, werk en inkomen. Dit vereist een integrale benadering.

2.1 Nieuwe taken

Op 1 januari 2015 worden er een aantal taken toegevoegd aan de reeds bestaande Wmo-taken. Hieronder worden de nieuwe taken van de Wmo kort beschreven.

Begeleiding

Vanaf 2015 kunnen inwoners die zelfstandig wonen, en dus niet in een instelling verblijven, geen aanspraak meer maken op de AWBZ-functies begeleiding, kortdurend verblijf (respijtzorg) en bijbehorend vervoer. Ook een deel van de AWBZ-functie verzorging gaat naar de Wmo, voor zover dit wordt geleverd en samenhangt met begeleiding. Verzorging op grond van medische noodzaak, gaat over naar de zorgverzekeraar. Begeleiding in de AWBZ is bedoeld voor mensen met matige tot zware beperkingen, voortkomend uit somatische, psychogeriatrische of psychiatrische problematiek, of door verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicaps. Zonder begeleiding zouden deze mensen in een instelling opgenomen worden of er ontstaan situaties waarin sprake is van verwaarlozing. Begeleiding wordt ook ingezet ter ontlasting van mantelzorgers.

Begeleiding draagt eraan bij dat mensen ondanks hun beperking optimaal kunnen functioneren op allerlei levensgebieden, van zelfzorg tot wonen, werken, financiën, vrije tijd, sociaal netwerk en contacten met instanties. In de AWBZ wordt begeleiding zowel individueel (ambulante woonbegeleiding) als groepsgewijs (dagbesteding, dagopvang)

aangeboden. Het doel van de groepsbegeleiding is tweeledig. In de eerste plaats brengt het kwetsbare mensen in een situatie die te vergelijken is met de werkomgeving van niet-beperkte mensen (structuur in week en dag, sociale contacten, nuttige bezigheden). De scheidslijn tussen dagbesteding en werk is soms dun. In de tweede plaats is dagopvang ter ontlasting van mantelzorgers. Door mensen met een beperking delen van de dag buitenshuis op te vangen, is het voor mantelzorgers (langer) vol te houden om de rest van de tijd de zware zorglast te dragen.

En er is een verschil in de frequentie en de intensiteit van begeleiding. Om de situatie van mensen stabiel te houden, wordt begeleiding meestal langdurig en laagfrequent gegeven. Bij crisissituaties of bij life events, zoals het overlijden van een partner, is begeleiding vaak kortdurend en intensief.

Beschermd wonen

Gemeenten zijn vanaf 2015 verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen met psychiatrische problemen, waarbij de – vaak intensieve – individuele begeleiding die in een beschermde woonomgeving wordt geboden, sterk op participatie gericht is en behandeling niet meer op de voorgrond staat.

Maatschappelijke opvang

De gemeente Veldhoven wordt vanaf 2015 ook verantwoordelijk voor maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en crisisopvang.

Doventolk

Inwoners kunnen geen aanspraak meer maken op de AWBZ-functie die door een doventolk wordt gegeven. Het gaat hier om ondersteuning door een doventolk bij een gesprek in de leefsituatie. Deze vorm van ondersteuning vervalt in de AWBZ en gaat naar de gemeenten.

Toegang

De indicatiestelling door het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg), voor de delen van de AWBZ die overgaan naar de gemeenten, vervalt. Gemeenten nemen deze taak over en mogen dat naar eigen inzicht organiseren.

Cliëntondersteuning

Vanaf 2015 moet iedere gemeente cliëntondersteuning beschikbaar hebben. Wettelijk worden daar voorwaarden aan verbonden als kosteloos, onafhankelijk, voor alle doelgroepen op het sociale domein waarbij de vraag van de inwoner centraal staat. Cliëntondersteuning is bedoeld om kwetsbare inwoners te helpen bij het verwoorden van hun probleem of vraag, de mogelijke oplossingen op een rijtje te zetten en een keuze te maken uit alle mogelijkheden.

Tegemoetkoming bij meerkosten door chronische ziekte of handicap

Leven met een chronische ziekte of handicap brengt vaak extra kosten met zich mee, waardoor het leven voor deze inwoners vaak duurder is dan voor anderen. De bestaande, door het rijk uitgevoerde regelingen, om deze inwoners voor hun meerkosten te compenseren, zijn met ingang van 2014 afgeschaft. Het gaat om de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en de Compensatieregeling Eigen Risico (CER).

Hulp op afstand

Gemeenten moeten anonieme psychosociale hulp op afstand regelen. Inwoners die te maken hebben met eenzaamheid of psychische problemen, hebben behoefte aan een mogelijkheid om daarover met een ander te kunnen spreken of overleggen, telefonisch of digitaal, op ieder moment van de dag. Vanwege het anonieme karakter en om een

landelijke dekking te garanderen, worden gemeenten verplicht om samenwerkingsafspraken te maken.

Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Vanaf 1 januari 2015 hebben gemeenten de verantwoordelijkheid voor de meest kwetsbare groepen in onze samenleving; volwassenen of kinderen die te maken hebben met geweld in huiselijke kring. Op die datum moeten gemeenten als gevolg van de Wmo en de Jeugdwet een Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling gevormd hebben, op bovenlokaal niveau. Om dat te bereiken worden de functies van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) en de Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's) samengevoegd tot Advies- en Meldpunten Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK's).

Overgangsrecht

Vanaf 1 januari 2015 wordt de gemeente Veldhoven ook verantwoordelijk voor inwoners die al een AWBZ-indicatie hebben. Zij behouden voorlopig hun recht op ondersteuning. Met deze inwoners gaat de gemeente in gesprek om de overgang naar de Wmo zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Overige aandachtsgebieden

De gemeenten zijn ook verantwoordelijk voor enkele, ruim omschreven, aandachtsvelden, zoals hieronder opgesomd. Tussen haakjes staan verwijzingen naar lopend beleid dat hierover is vastgesteld of dat doorontwikkeld wordt. Deze laatste categorie van beleid staat cursief geschreven.

- De toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten (Maatschappelijke Structuur Visie, **Welzijnsaccomodatiebeleid**, Multifunctionele Accommodaties/Brede scholen, Uitwerkingsnotitie Wonen met zorg, **Prestatieafspraken met woningcorporaties**, **Woonvisie**, **Welzijns Budget Plan**, Dienstverleningsbeleidsplan, **Minimabeleid**);
- Bevorderen van de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente (**Integraal Veiligheidsplan**, Uitwerkingsnotitie Wijkbeheer, **Uitwerkingsnotitie Gebiedsgericht werken**);
- Mantelzorgers en vrijwilligers in staat stellen om hun taken uit te voeren (Uitwerkingsnotitie Informele Inzet).

2.2 Centrumgemeente Eindhoven

Gemeenten worden dus verantwoordelijk voor een aantal nieuwe Wmo-taken zoals toegelicht in paragraaf 2.1. Voor de uitvoering van deze taken ontvangt de gemeente Veldhoven budget. Dit geldt echter niet voor de taken 'beschermd wonen' en 'maatschappelijke opvang'. Hoewel de verantwoordelijkheid bij de gemeente Veldhoven ligt, gaat het budget voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang rechtstreeks naar centrumgemeente Eindhoven, in haar rol als uitvoerder van deze taken.

2.3 Kwetsbare doelgroep

Omschrijving

Benadrukt moet worden dat inwoners die vanuit de Wmo ondersteund worden erg kwetsbaar zijn, hoewel daarbinnen weer verschillende niveaus bestaan. En de nieuwe doelgroep, die ondersteund wordt met begeleiding, beschermd wonen en maatschappelijke opvang, is meer kwetsbaar vergeleken met de bestaande doelgroep die ondersteund wordt met hulp bij het huishouden, woningaanpassingen, vervoer en rolstoelen. We moeten ons realiseren dat een deel van de nieuwe doelgroep, zonder wijzigingen in het beleid, aanspraak zou hebben gemaakt op wonen in een instelling. Straks blijven deze inwoners zelfstandig wonen, of ze gaan weer zelfstandig wonen.

Daarom is het onze ambitie om goede ondersteuning te bieden, in de eerste plaats in het persoonlijke belang van deze inwoners en daarnaast om overlast in straten, buurten en wijken zoveel mogelijk te voorkomen.

Omvang

De totale omvang van de Wmo-doelgroep op 1 januari 2015 wordt op zo'n 3.000 inwoners geschat. De verwachting is dat de nieuwe doelgroep uit 525 inwoners bestaat (Decentralisatiemonitor, Wmo-kantoor, peildatum 1-1-2013). Deze informatie is gebaseerd op gegevens van derden. Op basis van eigen informatie hebben we inzicht in het totaal aantal inwoners, ruim 2.500 unieke inwoners, die op dit moment al ondersteuning ontvangen op grond van de huidige Wmo. In onderstaand overzicht wordt weergegeven met welke typen van ondersteuning deze inwoners geholpen worden. Omdat één inwoner met meerdere voorzieningen ondersteund kan worden, is het totaal aantal verstrekte voorzieningen volgens het overzicht niet gelijk aan het aantal unieke inwoners.

Bestaande Wmo-taken, peildatum 31-7-2014

- Hulp bij het huishouden (1.131 inwoners)
- Woonvoorzieningen, exclusief incidentele woonvoorzieningen en -aanpassingen (62 inwoners)
- Vervoersvoorzieningen (394 inwoners)
- Rolstoelen (316 inwoners)
- Taxibus, collectief vraagafhankelijk vervoer (1.384 inwoners)
- Gehandicaptenparkeerkaarten en -plaatsen (771 inwoners)

Nieuwe Wmo-taken

- Begeleiding, inclusief kortdurend verblijf
- Beschermd wonen
- Maatschappelijke opvang
- Doventolk
- Toegang
- Cliëntondersteuning
- Tegemoetkoming meerkosten chronische ziekte of handicap
- Hulp of afstand
- Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling
- Overgangsrecht

3 Beleidskader

In de afgelopen jaren heeft de gemeente beleid doorontwikkeld op het gebied van maatschappelijke participatie om de 'oude' Wmo goed uit te kunnen voeren. Omdat de 'nieuwe' Wmo gezien wordt als een uitbreiding van de 'oude' Wmo zijn de door de gemeente ingezette beleidskaders nog zeer actueel. Zowel in de wet als in ons beleid gaan we ervan uit dat zelfredzaamheid en participatie iets van inwoners zelf is en dat ze daar dus in de kern ook zelf verantwoordelijk voor zijn. Als er ondersteuning nodig is, zijn algemene voorzieningen een volwaardig alternatief, voorliggend aan de eventuele inzet van maatwerkvoorzieningen.

Deze algemene beleidslijn komt ook terug bij de lokale beleidsaanpak voor de andere transities op het sociale domein (jeugd, passend onderwijs en werk). Door voor alle transities vanuit een integrale aanpak te werken, wordt het sociale domein efficiënter en effectiever georganiseerd voor onze inwoners. Het hanteren van een integrale aanpak is ook van belang vanuit financieel oogpunt om kosten en middelen te kunnen beheersen (meer daarover in hoofdstuk 5).

In dit hoofdstuk gaat de aandacht uit naar algemene beleidsuitgangspunten in relatie tot de transitie AWBZ/Wmo. Deze uitgangspunten zijn enige tijd geleden of meer recent tot stand gekomen. We benoemen ook enkele aanvullende uitgangspunten voor de transitie AWBZ/Wmo in het bijzonder.

3.1 Kaders maatschappelijke participatie 2012-2015

In de bestuursperiode 2010-2014 heeft de gemeenteraad de kaders voor maatschappelijke participatie 2012-2015 vastgesteld (raadsbesluit, 27 september 2011) met de volgende ambitie 'Iedereen telt mee, iedereen doet mee en iedereen draagt bij' en met als leidende principes:

- Het individu centraal;
- Uitgaan van de eigen kracht van mensen;
- Op zoek gaan naar mogelijkheden, niet naar beperkingen;
- Integrale aanpak in zes domeinen (participatiewiel);
- Zelfoplossend vermogen aanspreken;
- Verbinden van het bestaande, waarderen wat er is;
- Professioneel aanbod sluit aan bij informeel netwerk/initiatief;
- Bijdragen naar vermogen.

De kaders van maatschappelijke participatie vormden al eerder de grondslag voor het visiedocument 'Aanpak Transitie AWBZ Veldhoven' (raadsbesluit, 26 juni 2012). In deze visie werd de conclusie getrokken dat 'uitgaan van de eigen kracht van mensen' op 1 januari 2015 niet onmiddellijk vertaald kan worden naar 'mensen zoeken het zelf uit en het sociale netwerk of de reeds aanwezige algemene voorzieningen vangen deze mensen wel op'. Deze doelgroep is grotendeels aangewezen op specialistische voorzieningen en specifieke deskundigheid. Gebruikmakend van de kaders van maatschappelijke participatie zal het zeker wel mogelijk zijn om op onderdelen te vernieuwen en te veranderen, waardoor op termijn een samenleving ontstaat die zich laat kenmerken door sociale samenhang, onderlinge betrokkenheid, en zorg en aandacht voor diegenen die beperkingen ondervinden. Dit is de transformatie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. Omdat dit een cultuuromslag is, kost dit tijd. Vanaf 2015 gaan we hier intensiever aan werken, samen met partners uit het veld.

3.2 Coalitieprogramma 2014-2018

In het coalitieprogramma 'Samenwerking in uitvoering' voor de bestuursperiode 2014-2018 (voor kennisgeving aangenomen tijdens de raadsavond van 27 mei 2014) staat ook een aantal uitgangspunten geformuleerd voor de transitie op het gemeentelijke sociale domein. Deze uitgangspunten maken de kaders van maatschappelijke participatie van de vorige bestuursperiode sterker of zijn daarop aanvullend:

- Blijvende aandacht en een sociaal vangnet voor kwetsbare inwoners die hulp nodig hebben;
- Kwetsbare inwoners en hun omgeving worden ondersteund op basis van één plan voor het hele huishouden en met één regisseur
- De inzet van ondersteuning is vraaggestuurd en wordt regelarm uitgevoerd op het niveau van de woonservicezone of de wijk;
- De ondersteuning die wordt ingezet is voor inwoners betaalbaar en wordt naar tevredenheid van inwoners adequaat en op basis van goede kwaliteit ingezet;
- In de toegang wordt geïnvesteerd in een goede en integrale probleem- en oplossingsanalyse;
- Het lokale minima- en armoedebeleid draagt eraan bij dat inwoners actief mee kunnen doen aan de samenleving;
- Zelfredzaamheid en eigen kracht zijn belangrijke instrumenten;
- Actieve participatie, in de vorm van mantelzorg en vrijwilligerswerk, wordt sterk gestimuleerd;
- Ideeën en initiatieven voor respijtzorg worden ondersteund;
- De rijksbijdrage voor het sociale domein is maatgevend waardoor uit eigen middelen niet bijgepast hoeft te worden (principe van budgettaire neutraliteit);
- Het jaar 2015 is een overgangsjaar vanwege lopende verplichtingen.

3.3 Uitgangspunten transitie AWBZ/Wmo

Voor het invoeren van de transitie AWBZ/Wmo gelden de volgende specifieke uitgangspunten:

Inwoners die nu op basis van de AWBZ voor begeleiding in aanmerking komen, zullen het bij de overgang naar de Wmo zonder ondersteuning niet redden

Van de inwoners met bestaande AWBZ-zorg is bekend dat zij matige of ernstige beperkingen hebben, die maken dat zij tijdelijk of langdurig begeleiding nodig hebben. Wel is het, om recht te doen aan de filosofie van de Wmo 2015 en om de ondersteuning met minder middelen te realiseren, van belang deze ondersteuning deels anders vorm te geven. Hierbij is het van belang dat de behoeften en mogelijkheden van de inwoner zoveel mogelijk centraal staan, evenals het vergroten van de eigen kracht en de ondersteuning gericht is op maximaal zelfstandig wonen en leven met zo min mogelijk (professionele) ondersteuning.

We doen zoveel mogelijk recht aan de principes van eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en regie over het eigen leven

Bij de toewijzing tot ondersteuning werken we al enige jaren volgens het principe van de Kanteling. Hierbij ligt de primaire verantwoordelijkheid voor zelfredzaamheid en participatie bij de mensen en hun sociale omgeving zelf. We verwachten van inwoners dat ze niet direct een voorziening aanvragen, maar zich met een probleem op het gebied van zelfredzaamheid en participatie melden voor een gesprek. We gaan dan samen met inwoners in gesprek om het probleem integraal in kaart te brengen, het resultaat van de

ondersteuning te bepalen, oplossingen te verkennen en indien noodzakelijk een ondersteuningsarrangement samen te stellen. Daar waar mogelijk staat keuzevrijheid voor inwoners voorop.

De toegang en toewijzing tot ondersteuning sluit aan bij de basisstructuur van eigen kracht, het sociaal netwerk van inwoners en vrij toegankelijke voorzieningen

Inmiddels is duidelijk dat de hervormingen in het sociale domein, waarbij gemeenten veel meer verantwoordelijkheden krijgen, de mogelijkheid bieden om toe te werken naar een integrale structuur voor de toegang en toewijzing van ondersteuning. Dit heeft onder meer als voordeel dat inwoners bij hulpvragen een eenduidige toegang en aanspreekpunt hebben, er sprake is van een betere regie volgens de gedachte één huishouden, één plan, één regisseur, inwoners niet meer geconfronteerd worden met uiteenlopende werkprocessen en protocollen, en overlap in aanbod wordt voorkomen. We willen het voor de inwoners van Veldhoven niet onnodig ingewikkeld maken door nieuwe loketten in te richten. De plekken waar de inwoners nu al hun vragen stellen of hun signalen laten blijken, zijn voor hen de logische plekken en daar willen we met het model (collegebesluit, 16 juni 2014) voor de toegang en toewijzing bij aansluiten.

Het verkrijgen van hulp heeft – indien nodig – voorrang op het samenstellen van een passend ondersteuningsarrangement

In crisissituaties heeft de inzet van directe ondersteuning prioriteit. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd bij de toegang en toewijzing tot de verschillende vormen van ondersteuning. Wanneer er geen sprake meer is van een crisissituatie of wanneer de crisissituatie (sterk) is verminderd, dan wordt pas een ondersteuningsarrangement samengesteld.

We richten ons op preventie en vroegsignalering om inzet van zwaardere en langdurige vormen van ondersteuning te voorkomen

We willen voorkomen dat inwoners aangewezen raken op ondersteuning of steeds zwaardere en/of langdurige vormen van ondersteuning nodig hebben. Dan gaat het om preventie (stimuleren gezonde leefstijl, anticiperen op levensfasen bijvoorbeeld ouder worden) en vroegsignalering op basis van outreachend werken in de basisstructuur en in de integrale toegang. Outreachend wil zeggen gericht op zoek gaan naar inwoners die ondersteuning kunnen gebruiken ter voorkoming van grotere problemen in de toekomst.

We zien aanbieders en maatschappelijke organisaties als onze partners bij de transitie en transformatie

De relatie tussen de gemeente, aanbieders en maatschappelijke organisaties kenmerkt zich niet alleen door die van opdrachtgever en opdrachtnemer. Weliswaar koopt de gemeente ondersteuning in bij aanbieders, maar we hebben hierbij eenzelfde doel: het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van kwetsbare inwoners. We hebben elkaar nodig (kennis, kunde, middelen) om dit doel zo efficiënt mogelijk te bereiken. Het is daarom van belang dat de gemeente, aanbieders en maatschappelijke organisaties zich gezamenlijk committeren aan de (meerjarige) veranderopgave die de nieuwe Wmo met zich meebrengt en er gezamenlijk gewerkt wordt aan vernieuwende arrangementen en concrete resultaatafspraken binnen de budgettaire kaders voor de nieuwe en bestaande Wmo-taken. Hiervoor is het noodzakelijk dat de gemeente een inkoopmodel gebruikt dat ruimte biedt voor commitment, samenwerking en innovatie van partijen.

Inwoners moeten zoveel mogelijk in Veldhoven terecht kunnen voor begeleiding

De meeste vormen van begeleiding worden in de thuissituatie ingezet, maar voor dagbesteding en dagopvang gaat een inwoner meestal naar een locatie buitenshuis. Op dit moment gaat een deel van onze inwoners, die groepsgewijs begeleid worden, naar een andere gemeente. We stimuleren aanbieders om begeleiding zoveel mogelijk lokaal en groepsgewijs te organiseren. Dit biedt namelijk voor zowel de gemeente als de inwoner voordelen. Inwoners hoeven minder ver te reizen en er wordt op vervoer bespaard. Daarnaast kunnen er makkelijker verbindingen worden gelegd met bijvoorbeeld beschutte werkplekken, sociale netwerken, algemene voorzieningen, passend onderwijs en andere vormen van jeugdhulp. Welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en bedrijven kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Het maken van deze verbindingen en het ontwikkelen van vernieuwende arrangementen komt centraal te staan in het inkoopproces voor de maatwerkvoorzieningen voor begeleiding.

Integratie tussen inwoners uit verschillende doelgroepen is in individuele gevallen mogelijk

In de AWBZ worden er verschillende doelgroepen onderscheiden waarvoor apart zorg wordt ingekocht. De Wmo gaat niet uit van verschillende doelgroepen. Dit biedt mogelijkheden om meer integratie tussen de doelgroepen te realiseren bijvoorbeeld door dagbesteding- en dagopvanglocaties voor verschillende doelgroepen te gebruiken. Hierin zitten kansen en tijdens het inkoopproces worden aanbieders gevraagd hierin mee te denken. Maar het gaat uiteindelijk om maatwerk; per inwoner wordt bekeken wat er wel en wat er niet kan.

Ondersteuning wordt in samenhang met andere voorzieningen geboden

Voor jeugdigen, volwassenen en ouderen is het belangrijk om begeleiding zoveel mogelijk in samenhang met andere vormen van zorg, ondersteuning en hulp aan te bieden. Met de Wmo 2015 wordt het zelfs een wettelijke verplichting voor gemeenten om de ondersteuning die wordt geboden, zo goed mogelijk af te stemmen met eventuele dienstverlening op het gebied van zorg, jeugdhulp, onderwijs, werk en inkomen. Dit wordt grotendeels al bewerkstelligd door het model voor de toegang en toewijzing, maar krijgt daarnaast ook aandacht in de inkooptrajecten voor begeleiding.

Tegemoetkoming bij meerkosten door chronische ziekte of handicap enkel voor inwoners met een laag inkomen

Voor inwoners met een laag inkomen is het hebben van hoge zorgkosten naar verhouding een extra financiële belasting. Zij kunnen noodzakelijke zorg gaan mijden om verdere zorgkosten te voorkomen. Nemen zij de zorg wél af, dan houden ze nauwelijks inkomen over om te participeren. Met de bijzondere bijstand en het minimabeleid zijn er in Veldhoven voldoende bestaande mogelijkheden om compensatie te bieden aan inwoners met hoge zorgkosten en een laag inkomen, en kan het uitwerken/uitvoeren van een aparte maatwerkvoorziening onder de Wmo achterwege gelaten worden.

We achten ons niet verantwoordelijk voor het betalen van frictiekosten

Voor sommige nieuwe Wmo-taken kunnen gemeenten beslissen om de uitvoering zelf op te pakken of – in vergelijking met de ‘oude’ AWBZ-situatie – de uitvoering bij andere vrijwilligersorganisaties en/of professionele aanbieders neer te leggen. Tot de eerste keuzemogelijkheid zal niet snel besloten worden, omdat het niet past bij de regierol die de gemeente Veldhoven ook op het sociale domein ambieert. Indien de gemeente Veldhoven weloverwogen besluit om naar andere uitvoeringsorganisaties over te stappen, dan gaat

de gemeente Veldhoven verder dan het slechts beperken van eventuele frictiekosten. Zij zal zich in dit soort situaties zakelijk opstellen door zich niet verantwoordelijk te achten voor het betalen van frictiekosten aan partijen die worden losgelaten.

4 Voorbereidingen 2014

Gemeenten weten al langer dat het Nederlandse zorgstelsel flink op de schop gaat en dat dit voor gemeenten betekent dat er taken aan de Wmo van 2007 toegevoegd worden. In het vorige hoofdstuk staan de beleidsuitgangspunten bij elkaar die van toepassing zijn op de transitie AWBZ/Wmo. Langs deze beleidslijnen hebben we in 2014 een aantal noodzakelijke voorbereidingen getroffen om op 1 januari 2015 klaar te zijn. Deze voorbereidingen – in de inleiding noemden we dit het ‘technisch’ regelwerk – worden in dit hoofdstuk gepresenteerd en toegelicht.

4.1 Inkoop en contracteren van nieuwe taken

Een belangrijk en groot onderdeel van de transitie AWBZ/Wmo is de decentralisatie van de AWBZ-functie begeleiding (individueel en groepsgewijs, inclusief vervoer en kortdurend verblijf). De gemeente Veldhoven is in maart 2014 gestart met een inkooptraject voor deze nieuwe Wmo-taak. Op basis van de Wmo 2015 en de geformuleerde uitgangspunten in dit beleidsplan wordt een inkoopmodel gebruikt dat voorziet in:

- Het vormgeven aan vernieuwende arrangementen en concrete resultaatafspraken voor de uitvoering van de nieuwe Wmo-taak;
- Het bewerkstelligen van een ruim aanbod, zoveel mogelijk binnen de gemeentegrenzen;
- Organisaties die zich committeren aan de (meerjarige) veranderopgave die de nieuwe Wmo met zich meebrengt;
- Organisaties die zich committeren om de nieuwe wet op 1 januari 2015 binnen het budgettaire kader uit te voeren;
- Ruimte voor flexibiliteit zodat nieuwe ontwikkelingen geïntegreerd kunnen worden.

Het inkoopmodel dat hier het beste bij past en om die reden is gekozen (collegebesluit, 22 april 2014), is het model van ‘bestuurlijk aanbesteden’. Bestuurlijk aanbesteden is een open en transparant proces, met ruimte voor commitment, samenwerking en innovatie van betrokken partijen. Andere, meer klassieke, vormen van aanbesteding, bieden deze ruimte niet.

Het proces van bestuurlijk aanbesteden start met een basisovereenkomst. In de basisovereenkomst staan belangrijke eisen beschreven waaraan aanbieders minimaal moeten voldoen om deel te nemen aan het proces tot inrichting van de nieuwe taken. De overeenkomst richt zich op een goede, langdurige relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en is flexibel zodat nieuwe ontwikkelingen in het contract kunnen worden geïntegreerd. Op het moment dat er gewerkt wordt volgens een gezamenlijk gedragen overeenkomst, is er sprake van een vorm van partnership waarin wordt samengewerkt aan de gemaakte afspraken (en niet op grond van in het bestek eenzijdig gestelde eisen) en kan de gemeente gebruik maken van de kennis en ervaring van de aanbieders.

De gemeente heeft nadrukkelijk zowel grote als kleine aanbieders uitgenodigd om deel te nemen, evenals partijen (denk aan welzijnsorganisaties) die kunnen bijdragen aan vernieuwende arrangementen en die nieuwe verbindingen kunnen leggen tussen formele en informele ondersteuning. De basisovereenkomst biedt ook ruimte voor nieuwe aanbieders om op een later moment nog mee te doen, zolang ze met de inhoud van de overeenkomst instemmen. Na het sluiten van de basisovereenkomst wordt met de deelnemende organisaties gezamenlijk gewerkt aan het uitwerken van vernieuwende arrangementen en resultaatafspraken.

Dit inkooptraject wordt procesmatig gezamenlijk met de gemeenten Best en Oirschot doorlopen. Dit levert de gemeenten efficiency- en volumevoordelen op. Daarnaast is het ook voor aanbieders, die vaak in meerdere gemeenten actief zijn, prettig dat zij niet met elke gemeente apart om tafel moeten.

De planning is dat dit inkooptraject vóór 1 november 2014 is afgerond. Het resultaat bestaat uit overeenkomsten die de gemeente Veldhoven met meerdere aanbieders zal aangaan.

4.2 Model voor toegang en toewijzing

Met de nieuwe Wmo wordt de gemeente Veldhoven verantwoordelijk voor een grotere groep kwetsbare inwoners, met andere en complexere ondersteuningsvragen dan we tot nu toe gewend waren. Als er op meerdere levensgebieden problemen of ondersteuningsvragen spelen, is het belangrijk dat vroegtijdig de juiste hulp wordt geboden. Enerzijds moet voor inwoners duidelijk zijn waar zij met vragen terecht kunnen (toegang). Anderzijds moeten professionals uit meerdere organisaties adequaat samenwerken, afstemmen en de juiste (maat)werkvoorzieningen kunnen inzetten (toewijzen). Voor deze doelen is een model vastgesteld (collegebesluit, 16 juni 2014). Samen met externe partners wordt dit model uitgewerkt om per november 2014 te gaan werken met de nieuwe werkwijze.

Het model is gebaseerd op een aantal uitgangspunten. De belangrijkste uitgangspunten worden hieronder toegelicht.

Versterken basisstructuur en inzetten op preventie

We willen zoveel mogelijk vragen beantwoorden en problemen oplossen in de basisstructuur. Hiermee bedoelen we de eigen kracht en het netwerk van huishoudens. Ook alle vrij toegankelijke voorzieningen vallen hieronder (o.a. huisarts, vrijwilligersverenigingen, scholen, kinderopvang). Hiermee besparen we zorgkosten en geven we huishoudens zo veel mogelijk zelf de touwtjes in handen. In de basisstructuur kunnen inwoners terecht voor informatie en advies, sociale activiteiten en informele ondersteuning en zorg. Dit houden we in stand, versterken en innoveren we. Als er toch hulp of zorg nodig is die door professionals moet worden verleend, blijven deze professionals samen met de zorgvrager zo veel mogelijk de voorzieningen van de basisstructuur erbij betrekken.

Gebruik maken van de voorzieningen die er zijn

We willen het voor de inwoners van Veldhoven niet onnodig ingewikkeld maken door nieuwe loketten in te richten. De plekken waar inwoners nu al hun vragen stellen of hun signalen laten blijken, zijn voor hen logische plekken en daar willen we bij aansluiten.

Toegang en toewijzing voor alle doelgroepen, voor alle leeftijden

Bij zorgvragen blijken er vaak meerdere dingen op meerdere levensdomeinen te spelen. Het organiseren van aparte toegang en toewijzing voor doelgroepen (bijvoorbeeld voor jeugd, voor ouderen, voor psychisch kwetsbaren, voor onderwijs) leidt tot onnodige en inefficiënte schotten en dat willen we juist niet.

Eén huishouden, één plan, één regisseur

Bij complexe of meervoudige problematiek maakt één professional samen met de zorgvrager en/of het huishouden een ondersteuningsplan. De zorgvrager hoeft zijn

verhaal maar één keer te doen. Samen zoeken zorgvrager en professional naar oplossingen. We leggen de regie zo veel mogelijk bij de zorgvrager. De professional behoudt het overzicht en is met de zorgvrager verantwoordelijk voor het behalen van de resultaten die in het plan zijn beschreven.

Kosten en zware zorg beperken

We beperken de zorgkosten door zo veel mogelijk ondersteuning in de nabijheid van de zorgvrager te bieden, preventief te werken en met één verantwoordelijke regisseur in een huishouden.

Verminderen bureaucratie

De toegang tot hulp en ondersteuning organiseren we op een makkelijke en snelle manier (slagvaardig, efficiënt en vooral klantgericht). We voorkomen overbodige schakels en verminderen bureaucratie en administratietijd voor inwoners en professionals.

Voor zorgvragen een lokaal generalistenteam, voor complexe zaken een subregionaal specialistenteam

Als meer hulp nodig blijkt te zijn, komt de zorgvrager bij het lokale generalistenteam terecht. Dit team kijkt samen met de zorgvrager welke vormen van hulp nodig zijn naast dat wat de basisstructuur kan oplossen. Hier werken professionals die een brede kijk op de zorgvraag hebben en die goed van de lokale situatie en mogelijkheden op de hoogte zijn. Is een vraag heel complex of is er echt gespecialiseerde hulp nodig, dan wordt dit opgepakt door een subregionaal (Best, Oirschot, Veldhoven) specialistenteam, waar professionals werken die veel ervaring en kennis hebben over specifieke vormen van hulp. De teams werken nauw met elkaar samen.

4.3 Cliëntondersteuning

De nieuwe Wmo 2015 geeft als opdracht aan gemeenten om te zorgen voor een goede, onafhankelijke cliëntondersteuning. Cliëntondersteuning is met name van belang voor:

- Inwoners die niet goed in staat zijn om regie over hun eigen leven te voeren;
- Inwoners die moeite hebben om hun hulpvraag goed te verwoorden;
- Inwoners die de mogelijkheden van het eigen netwerk niet goed kennen;
- Inwoners die niet goed in staat zijn om keuzes te maken.

Inwoners kunnen zelf een ondersteuner inschakelen (bijvoorbeeld familie of een vertegenwoordiger), maar kunnen ook een beroep doen op de gemeente om kosteloos te zorgen voor een professionele ondersteuner die het belang van de inwoner dient en dus als het ware naast de inwoner staat.

Cliëntondersteuning heeft de volgende functies:

- Beschikbaar stellen van informatie en advies (inwoners wegwijs maken in het sociaal domein en de eigen kracht versterken);
- Bijstaan van een inwoner tijdens het onderzoek ('het gesprek'), dat volgt na een melding van een vraag om maatschappelijke ondersteuning'
- Kortdurend ondersteunen van inwoners die verminderd zelfredzaam zijn met betrekking tot het oplossen van hun problemen (bij complexere vraagstukken).

In de huidige situatie voeren de MEE-organisaties – in ons geval gaat het om MEE Zuidoost-Brabant – een deel van de cliëntondersteuning uit, op basis van AWBZ-financiering. MEE heeft veel kennis van mensen met (licht) verstandelijke beperkingen, autismespectrumstoornissen en niet-aangeboren hersenletsel. Naast MEE zijn er ook andere mogelijkheden voor onafhankelijke cliëntondersteuning, o.a. via de (vrijwillige) ouderenadviseur (Swove en de vrijwillige ouderenorganisaties), maatschappelijk werk, GGzE, sociaal raadslieden (BSR) en ervaringsdeskundigen.

Per 2015 wordt het AWBZ-budget voor cliëntondersteuning naar gemeenten overgeheveld. In dit kader zijn op de schaal van de jeugdregio bestuurlijke afspraken over cliëntondersteuning gemaakt (collegebesluit, 8 juli 2014). De 21 gemeenten hebben afgesproken om het jaar 2015 als overgangsjaar te nemen, zodat de continuïteit van cliëntondersteuning voor inwoners met een beperking gewaarborgd is en de transformatie-agenda ten aanzien van MEE Zuidoost-Brabant verder uitgewerkt kan worden op lokale/subregionale schaal.

4.4 Cliëntparticipatie

In de Wmo 2015 wordt het (opnieuw) van groot belang geacht dat inwoners invloed kunnen uitoefenen bij het bepalen van het gemeentelijk beleid. In de wet wordt dit cliëntparticipatie genoemd. Alleen langs deze weg kan worden gewaarborgd dat het beleid voldoende aansluit bij de werkelijke ondersteuningsbehoefte. Omdat iedereen op enig moment aangewezen kan raken op ondersteuning, is medezeggenschap niet beperkt tot uitsluitend inwoners (of hun vertegenwoordigers) die maatschappelijke ondersteuning ontvangen.

De gemeente heeft met de volgende wettelijke bepalingen rekening te houden met de manier waarop zij 'cliëntparticipatie' gaat inrichten. De gemeente zorgt ervoor dat inwoners:

- In de gelegenheid worden gesteld om voorstellen voor beleid te doen;
- Vroegtijdig in staat worden gesteld om gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen bij de besluitvorming over verordeningen en beleidsvoorstellen;
- Worden voorzien van ondersteuning om hun rol effectief te kunnen vervullen;
- Deel kunnen nemen aan periodiek overleg;
- Onderwerpen voor de agenda van dit overleg kunnen aanmelden;
- Worden voorzien van de voor de adequate deelname aan het overleg benodigde informatie.

Deze wettelijke voorwaarden gaan we in Veldhoven combineren met de doelen en uitgangspunten van Samenspraak (raadsbesluit, 25 september 2012). Deze gecombineerde uitwerking leggen we op hoofdlijnen vast in de Wmo-verordening 2015, welke de gemeenteraad gaat vaststellen vóór 1 november 2014.

4.5 Communicatie

Er gaat veel veranderen op het gemeentelijke sociale domein. Omdat veranderingen voor inwoners altijd consequenties (groot of klein) hebben, hebben we een communicatiestrategie opgesteld waarlangs alle communicatie-uitingen opgesteld worden. Het doel van deze strategie is om de boodschap consistent, begrijpelijk, transparant, realistisch en sensitief over te brengen en het verspreiden van tegenstrijdige informatie te voorkomen.

De boodschap is telkens tweeledig:

- Aan de ene kant gaat het over het informeren over de veranderingen die gaan komen;
- Aan de andere kant doen gemeente en stakeholders vanuit de basisgedachte achter de transitie AWBZ/Wmo een oproep aan inwoners om meer op eigen kracht te doen en elkaar te helpen.

Verschillende communicatiekanalen zullen gebruikt worden om de boodschap uit te zenden. Dan gaat het om de gemeentelijke kanalen zoals het wekelijkse gemeentenieuws en de minder frequente themapagina's in de Ahrenberger, de website en de mogelijkheden van social media. Indien de boodschap inwoners heel persoonlijk raakt, dan wordt een mailing van op maat gemaakte brieven verstuurd. Deze kanalen worden ingezet in combinatie met kanalen die dichtbij inwoners staan, denk aan wijkbladen en buurtwebsites. En tot slot kan het heel voor de hand liggend zijn om bijeenkomsten op wijk- of woonservicezoneniveau te organiseren.

4.6 Samenwerking en verbinding

Bij het implementeren van de Wmo 2015 staat de gemeentelijke beleidsvrijheid voorop, vanuit de redenering dat we maatschappelijke ondersteuning zo dicht mogelijk bij onze inwoners gaan organiseren. Dus lokaal wat lokaal kan. Daar staat tegenover dat we ook te maken hebben met een grote opgave waarvoor – vergeleken met de huidige situatie – minder budget beschikbaar komt. We willen de ondersteuning goed regelen (kwaliteit), maar door de beperkingen van de financiële kaders, zullen we ook moeten kijken naar de mogelijkheden op het vlak van effectiviteit en efficiency. We pakken dit onder meer op door subregionale samenwerking te zoeken en verbindingen te leggen.

Gemeenten Best en Oirschot

In het kader van de transitie AWBZ/Wmo werkt de gemeente Veldhoven samen met de gemeenten Best en Oirschot. De beleidsvisie komt op hoofdlijnen overeen, de maatschappelijke problemen zijn grotendeels hetzelfde en we geven elkaar voldoende ruimte voor een eigen lokale invulling. In 2014 hebben we subregionaal samengewerkt op de volgende onderdelen:

- Algemene beleidsontwikkeling en -afstemming;
- Inkoop maatwerkvoorzieningen begeleiding (zie 4.1);
- Specialistenteam als onderdeel van het lokale model voor de toegang en toewijzing (zie 4.2);
- Communicatie (zie 4.5).

Zorgverzekeraar

In de wettekst van de Wmo 2015 is vastgelegd dat de dienstverlening aan een inwoner zo goed mogelijk moet worden afgestemd met de dienstverlening vanuit de

Zorgverzekeringswet (Zvw). Inwoners die verpleging en/of verzorging vanuit de Zvw krijgen, kunnen ook te maken hebben met ondersteuning vanuit de Wmo. Afstemming met de zorgverzekeraar is daarom belangrijk, met name over de rol van de uitvoerend wijkverpleegkundige die medische handelingen verricht.

Daarnaast wordt landelijk bepaald dat elke gemeente de beschikking krijgt over de functie van de wijkverpleegkundige in een coördinerende rol, binnen de structuur van de toegang en toewijzing tot ondersteuning. In de tweede helft van 2014 maken we met de zorgverzekeraar afspraken over de inzet van de wijkverpleegkundige en de afstemming tussen ondersteuning en zorg in de wijk.

5 Financiën

5.1 Budget

Nieuwe verantwoordelijkheden leiden tot nieuwe budgetten en nieuwe uitgaven. Op basis van de meicirculaire 2014 hebben gemeenten inzicht in het uitvoeringsbudget voor de nieuwe Wmo-taken per 1 januari 2015. Voor 2015 bedraagt dit vrijwel definitieve budget voor de gemeente Veldhoven in totaal € 5.053.105,-. Het gaat om een integraal budget waaruit zowel de directe ondersteuningsactiviteiten (ondersteuning aan huis of in de wijk, 'handen aan het bed') betaald worden, als ook de indirecte kosten die samenhangen met het (laten) organiseren van de nieuwe taken.

Deelfonds sociaal domein

Het budget van € 5.053.105,- voor het nieuwe Wmo-takenpakket is een integratie-uitkering binnen het gemeentefonds, waarbinnen tijdelijk (voor 3 jaar) een deelfonds sociaal domein wordt onderscheiden. In dit deelfonds worden ook de budgetten ondergebracht van de transitie jeugd en participatie.

De gedachte achter dit deelfonds is ten eerste dat de budgetten niet aan andere gemeentelijke taken besteed mogen worden en ten tweede zijn de geldstromen binnen het deelfonds ontschot. Er mag dus wel geschoven worden tussen de geldstromen voor ondersteuning, jeugd en participatie. Bedoeling is dat het deelfonds na drie jaar wordt opgeheven en dat de drie geldstromen opgenomen worden in de algemene uitkering aan gemeenten.

5.2 Controle en beheersing

Het invoeren van de nieuwe taken is een omvangrijke en complexe opgave waarvoor een maatgevend budget ter beschikking staat. Het bewaken van de voortgang en het tijdig nemen van maatregelen is hierbij van cruciaal belang. Om in control te blijven, worden de volgende beheersmaatregelen – in willekeurige volgorde en in verschillende combinaties – toegepast:

- Nastreven van lagere tarieven bij alle contracten;
- Hulp bij het huishouden op een goedkopere wijze organiseren;
- Het noodzakelijke vervoer voor begeleiding (met uitzondering van rolstoelvervoer) onderdeel te laten zijn van de tarieven voor begeleiding, waardoor het risico bij de aanbieders komt te liggen;
- Verder doorvoeren van de kanteling (meer inzet van collectieve en algemene voorzieningen in plaats van individuele maatwerkvoorzieningen);
- Beperken instroom (strenger bij de toegang en toewijzing);
- Herindiceren: bevorderen doorstroom (afschalen naar andere/goedkopere ondersteuning) en uitstroom;
- De indirecte kosten zo laag mogelijk te houden door dereguleringsmaatregelen toe te passen;
- Hanteren van de maximale eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen;
- Voorliggend veld versterken (vereist ook investeringen);
- Integrale en efficiënter werken in de toegang;
- Meer tijdelijke/kortdurende beschikkingen afgeven dan langlopende beschikkingen (beperken geldigheidsduur beschikkingen);
- Eerder tijdelijk ondersteunen van mantelzorg dan langdurig ondersteunen van zorgvrager;
- Ombuigen naar andere manieren van bekostigen (meer resultaatfinanciering);
- Omvormen maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen (bijv. hulp bij het huishouden).

5.3 Risico's

Ondanks de maximale inzet van beheersmaatregelen is de invoering van de nieuwe taken niet zonder risico's. Daarom is het goed om nu al te weten welke substantiële en in meer of mindere mate met elkaar samenhangende risico's in beeld zijn met betrekking tot de transitie AWBZ/Wmo. Een aantal risico's worden hieronder toegelicht:

- De berekening van het landelijke Wmo-budget 2015 is gebaseerd op historische werkelijke kosten. Bij de berekening van het budget vanaf 2016 wordt uitgegaan van een objectieve verdeelsleutel. Dit kan voor Veldhoven negatief uitpakken;
- Ten tijde van het schrijven van dit beleidsplan is de aanbesteding voor het inkopen van maatwerkvoorzieningen voor begeleiding nog niet afgerond. Hierdoor weten we nog niet op welke tarieven we gaan uitkomen voor de begeleiding van zowel nieuwe cliënten als voor cliënten die onder het overgangsrecht vallen. De vraag is of ons uitgangspunt – het realiseren van de efficiencykorting op het Wmo-budget voor begeleiding – volledig overeenkomt of in ieder geval in de buurt komt van de tarieven die de aanbieders nodig hebben om hun diensten te kunnen verlenen;
- In de wet staat dat de gemeente maatschappelijke ondersteuning moet bieden als iemand niet zelf of met hulp van zijn netwerk kan meedoen in de samenleving of zelfredzaam kan zijn. Gemeenten moeten altijd aan deze wettelijke plicht voldoen, (zogenaamde open einde regeling). Ook als het geld op is;
- Vaak leidt de invoering van nieuwe wetten tot rechterlijke jurisprudentie, met als gevolg nieuwe/aangepaste wettelijke verplichtingen, waaraan extra financiële consequenties verbonden kunnen zitten.

5.4 Monitoring en sturing

De Wmo 2015 maakt gemeenten integraal verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet, dus ook financieel. Via de reguliere planning en control cyclus (kwaraps, begroting, jaarrekening), wordt beleidsinhoudelijke en financiële informatie over de uitvoering van de Wmo 2015 gedeeld met de gemeenteraad, zodat zij haar controlerende rol kan pakken.

Om de invoering van de nieuwe taken te monitoren en te sturen, wordt – naast de bestaande instrumenten – een nieuw, aanvullend instrument ontwikkeld, waarmee periodieke inzichten en analyses gemaakt kunnen worden van de afwijkingen. Dit instrument is uiterlijk 1 januari 2015 beschikbaar.

6 Transformatie 2015

In de inleiding van dit beleidsplan hebben we uiteengezet dat er een verschil is tussen transitie en transformatie, niet alleen qua inhoud maar ook qua fasering. We gaan, intensiever dan tot nu toe, vanaf 2015 aan de slag met de transformatiefase om de basisgedachte van de nieuwe Wmo te doen slagen. Het regelwerk – de transitiefase – ligt dan achter ons.

De agenda voor de transformatie wordt bepaald door het uitgangspunt ‘beter passend, voor minder’. Hoewel dit niet van de één op andere dag bereikt kan worden, hebben we wel de ambitie om dit voor elkaar te krijgen met gelijkblijvende of hogere kwaliteit, uitgedrukt in termen van meer klanttevredenheid bij inwoners die een beroep doen op maatschappelijke ondersteuning. De transformatie zullen we, vergeleken met de transitie, nóg veel meer samen met partners uit het veld gaan oppakken. Niet alleen met professionele partners uit zorg en welzijn, maar ook met vrijwilligersorganisaties, het verenigingsleven en met individuele inwoners die de Wmo kennen en die daar verder van af staan.

Waar gaan we het met deze partners over hebben? Wat is de agenda voor de fase van transformatie? We weten wat er op ons afkomt, waar we voorbereidingen voor getroffen hebben en waar we in grote lijnen naar toe willen in en met Veldhoven. Vanaf 2015 gaan we aan de slag met de volgende onderwerpen:

- Alternatieven bedenken en bekijken voor maatwerkvoorzieningen;
- Doorontwikkeling van resultaatsturing en -financiering voor de inzet van maatwerkvoorzieningen;
- Het voorliggende veld versterken ten aanzien van vraaggestuurde activiteiten, preventie en signalering, en overlap in aanbod wegwerken;
- De mogelijkheid van het toepassen van een eigen bijdrage voor het gebruik van de algemene voorzieningen zoveel als mogelijk benutten;
- Het (groei)model voor de toegang en toewijzing doorontwikkelen op basis van praktijkervaring;
- De afstemming tussen de gemeentelijke verantwoordelijkheden op het sociale domein en de zorgverzekeraar verfijnen, in het bijzonder ten aanzien van het ‘product’ persoonlijke verzorging en de rol van de coördinerend wijkverpleegkundige;
- Cliëntondersteuning op meer lokale basis uitwerken en implementeren;
- De effecten van ondersteuning en waardering van informele inzet – waaronder mantelzorg – heel nauw volgen;
- Afspraken maken met centrumgemeente Eindhoven over beschermd wonen en maatschappelijke opvang, in het bijzonder ten aanzien van de toegang/toewijzing en de uitvoeringskosten;
- Meer integraliteit stimuleren tussen ondersteuning, jeugd/passend onderwijs en participatie in het belang van het versterken van de verschillende leefdomeinen van kwetsbare inwoners; niet alleen vanuit beleid en bij cliëntparticipatie maar ook bij de basisstructuur en de werkwijze in de toegang.

Bovenstaande onderwerpen vormen de agenda voor met ‘buiten’. Het meten en monitoren van de effecten en de resultaten van beleid, is bij uitstek een onderwerp van transformatie voor de gemeenteraad. Waarop en hoe gaat de gemeenteraad controleren nu in de Wmo 2015 het compensatiebeginsel losgelaten wordt om meer maatwerk in de maatschappelijke ondersteuning aan inwoners te bieden? Daarbij gaat het in ieder geval om het monitoren van en sturen op resultaatgerichtheid, klanttevredenheid en beheersing van de kosten en de risico's.